

GODEN EN VUUR

In veel oude mythen, legenden en verhalen stond het (heilige) vuur onder onmiddellijke hoede van de goden. Zo verhaalt een Indische mythe bijvoorbeeld hoe Matarisjwan het vuur van god Agni naar de aarde bracht. En in een Japanse scheppingsmythe staat opgetekend hoe Izanami de vuurgod Hinokagoetsoetsji voortbracht en vervolgens door hem werd verteerd.

Ierse bronnen maken melding van het oude Keltische lentefeest Beltane, dat op jaarlijks op 1 mei plaatsvond. Het vee ging op die dag voor het eerst weer naar de wei toe en moest daarbij tussen twee vuren door lopen om allerlei ziekten af te zweren. Tijdens andere feesten werden grote vreugdevuren ontstoken, waarop ongetwijfeld offers aan de goden werden gebracht. Germaanse bronnen verhalen van IJslandse scheppingsmythen, waarin ijs en vuur in de kosmische ruimte werden gemixt. In de Germaanse mythologie is Loki de vuurgod.

In de Azteekse en Mayaanse godsdiensten wordt meestal een onderscheid gemaakt tussen 'oude' en 'jongere' goden. In Centraal-Amerika was de god van het vuur steeds een oude god. De meest bekende vuurgoden zijn Xiuhtecuhtli en Huêhuêteotl (of Huêhuêcoyotl). De eerstgenoemde was de mensen goedgezind, de tweede zorgde meestal voor onheil en rampspoed. De Inka's kregen het vuur van Viracocha, de zonneschepper. De heilige vuren werden ontstoken door met behulp van een soort 'parabolische spiegels' warmte aan de zon te onttrekken. In Hawaï woonde in de vulkaankrater Kilauea de vuurgodin Pele.

Volgens een oude legende die leefde onder de Djiwaro-indianen in het noordwesten van Peru ontdekte Takkea als eerste hoe hij vuur kon maken door twee stokjes tegen elkaar te wrijven. Daarop probeerden vogels zijn vuur te stelen, maar hij ving ze, braadde ze op zijn vuur om ze daarna met smaak te verorberen. Op een dag zag Takkea's vrouw Himboei een kolibrie hulpeloos rondfladderen. Ze nam het beestje mee naar binnen. In een onbewaakt ogenblik stak het vogeltje zijn staart in het vuur en nam zo het vuur mee naar buiten om het met andere mensen te delen. In scheppingsmythen van de Navaho-indianen is het de prairiewolf die het vuur van de goden steelt, terwijl in Peru de jaguar als symbool voor de goddelijke vuurbrenger stond.

Het wereldbeeld van de Nieuw-Zeelandse Maori's werd sterk bepaald door hun eerbied voor dingen die tapu (heilig) waren. Vuur kon bijvoorbeeld tapu worden wanneer het door priesters voor bepaalde plechtigheden was aangestoken, omdat een god dan in het vuur tot leven zou zijn gebracht.

Een soortgelijk verhaal als de legende van Takkea werd verteld door de Noord-Australische Dzojeans. Een norse man, Koimoel, wist hoe hij vuur moest maken, maar wilde zijn geheim niet met anderen delen. De kolibrie Wirrit-wirrit stal op zekere dag de vuurstokjes en gaf die aan de mensen.

Waar in het verre verleden de Sumeriërs, de Babyloniërs en Assyriërs woonden, zijn de vuurgoden Nusku en Gibil afkomstig. Zij waren tevens boden van de goden en brachten nu eens onheil, dan weer geluk en voorspoed naar de mensen.